

הלכות נחלות פרק ז

א. אין היורשין נוחלין, עד שיביאו ראיה ברורה שמת מורישן. אבל אם שמעו בו שמת, או שבאו גויים משיחין לפי תמן אף על פי שמשיאין את אשתו על פיהם, ונוטלת כתבתה אין היורשין נוחלין על פיהן.

ב. האשה שבאת ואמרה מת בעלי אף על פי שהיא נאמנת, ותנשא ותטל כתבתה אין היורשין נכנסין לנחלה על פיה. אמרה מת בעלי, ונתבמה הרי יבמה נכנס לנחלה על פיה: שנאמר "יקום, על-שם אחיו המת" (דברים כה, ו), ויהי קם.

ג. מי שטבע במים שאין להם סוף, ובאו עדים שטבע בפניהם, ואבד זכרו אף על פי שאין משיאין את אשתו לכתחלה, הרי היורשין נוחלין על פיהם.

ד. וכן אם באו עדים שראוהו שנפל לגב אריות ונמרים, או שראוהו צלוב והעוף אוכל בו, או שנדקר במלחמה ומת, או שנהרג ולא הפירו פניו אבל היו לו סימנים מבהקין בגופו והפירו אותם בכל אלו הדברים וכיוצא בהן אם אבד זכרו אחר כך, יורדין לנחלה בעדות זו, אף על פי שאין משיאין את אשתו: שאני אומר שלא החמירו בדברים אלו, אלא מפני אסור כרת. אבל לענין ממון אם העידו העדים בדברים שחזקתן למיתה, והעידו שראו אותן הדברים ושאבד זכרו אחר כך ונשמע שמת הרי אלו נוחלין על פיהן. וכזה מעשים בכל יום בכל בתי דינין, ולא שמענו במי שחולק בדבר זה.

ה. שבוי שנשבה, ושמעו בו שמת, וירדו יורשיו לנחלה, וחלקו אותה ביניהם אין מוציאין אותה מידן. וכן הבורח מחמת סכנה. אבל היוצא לדעת, ששמעו בו שמת, וירדו יורשיו לנכסיו, וחלקום מוציאין מידן, עד שיביאו ראיה שמת מורישן.

ו. שבוי שנשבה, ובורח מחמת סכנת נפשות חיבין בית דין להתעסק בנכסיהן. כיצד עושין: כל המטלטלין יהיו מפקדין ביד נאמן על פי בית דין, ומורדין לתוך הקרקעות קרובין הראויין לירשה כדי לעבד את הקרקע ולהתעסק בה, עד שיודע שמתו, או עד שיבואו. ולכשיבואו השבוי והבורח שמין לאלו הקרובים שהורדו מה שעשו ומה שאכלו, כמנהג כל האריסין שלאותה המדינה.

ז. ולמה לא יעמידו בית דין אפטרופוס לעולם על הכל, בין במטלטלים בין בקרקע, עד שיבואו הבעלים, או עד שיודע בודאי שמתו לפי שאין בית דין חיבין להעמיד אפטרופוס, לגדולים שהן בני דעת.

ח. נשבה השבוי, וברח המסכן, והניח קמה לקצר, ענבים לבצר, תמרים לגדור, זיתים למסק בית דין יורדים לנכסיו ומעמידין להן אפטרופוס, וקוצר ובוצר ומוסק וגודר ומוכר הפרות; ומניחין דמיהן עם שאר המטלטלין בבית דין, ואחר כך מורדין הקרוב לנכסיו: שאם ירד תחלה שמא יתלש אלו הפרות שהן פתלושין, ויאכל אותן.

ט. והוא הדין בחצרות ופנדקיות וחנויות העשויות לשכר, ואינן צריכין עבודה ולא טרח, ואין אדם נוטן אותן באריסות אין מורדין להם יורש, שהרי גובה השכר ואוכל.

י. אֵלָא כִּיצַד עוֹשִׁין : בֵּית דִּין מַעֲמִידִין לָהֶן גַּבְאִי, וַיְהִיָּה הַשָּׁכֵר מִנַּח בְּבֵית דִּין, עַד שֶׁתְּבוֹא רֵאִיָּה שְׁמַת, אוֹ עַד שֶׁיָּבוֹא וַיִּטֹּל שָׁלוֹ. וַאֲיֵין מוֹרִידִין הַקְּרוֹב לְעוֹלָם אֵלָא לַשְּׂדוֹת וְגִנּוֹת וּכְרָמִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, שֶׁיְהִיָּה בָהֶן כְּאָרִיס, כְּדִי שְׁלֹא יִפְסְדוּ, וְנִמְצְאוּ בּוֹרִים וּנְשָׁמִים.

יא. מִי שֶׁיֵּצֵא לַדַּעַת וְהֵנִיחַ נִכְסָיו, וַאֲיֵין יָדוּעַ לְהִיכֵן הַלֵּךְ וְלֹא מֵה אֶרֶע לֹא אֵין מוֹרִידִין קְרוֹב לְנִכְסָיו ; וְאִם יָרַד, מְסַלְקִין אוֹתוֹ. וַאֲיֵין בֵּית דִּין צְרִיכִין לְהַטְפִּיל בּוֹ וּלְהַעֲמִיד לוֹ אֶפְטְרוֹפּוֹס, לֹא לְקַרְקַע וְלֹא לְמַטְלָטֵלִין, שֶׁהָרִי לַדַּעַתוֹ יֵצֵא וְהֵנִיחַ נִכְסָיו.

יב. וְכִיצַד יְהִיָּה דִין נִכְסֵי זֶה : הַמַּטְלָטֵלִין בְּיַד שֶׁהֵן תַּחַת יָדוֹ עַד שֶׁיָּבוֹא וַיִּתְּבַע, אוֹ עַד שֶׁיָּמוּת וַיִּתְּבַעוּ הַיּוֹרְשִׁין. וְהַקְּרָקַעוֹת מִי שֶׁהֵנִיחוּ שָׁכֵן, אֵין לוֹקַחִין מִמֶּנּוּ שָׁכֵר, וְשָׂדֶה אוֹ כָּרֶם שֶׁיְהִיָּה בָהֶן אָרִיס, יִשְׁאַרוּ כְּשֶׁהֵנִיחֵן עַד שֶׁיָּבוֹא, וְשָׂדֶה אוֹ כָּרֶם שֶׁהֵנִיחֵם בּוֹרִים, יִשְׁאַרוּ בּוֹרִים : שֶׁהָרִי הוּא בְּרִצּוֹנוֹ אֲבָד מִמוֹנוֹ ; וְאֲבָדָה לַדַּעַת, אֵין אָנוּ מְצוּיִן לְהַחֲזִירָהּ.

יג. שָׁמַעוּ בּוֹ שְׁמַת הָרִי בֵּית דִּין מוֹצִיאִין כָּל הַמַּטְלָטֵלִין, וּמִנִּיחִין אוֹתָן אֶצֶל נְאֻמָּן עַל פִּיהֶן, וּמוֹרִידִין הַקְּרוֹב לַשְּׂדוֹת וּלְכָרְמִים, וַיְהִיָּה בָהֶן כְּאָרִיס, עַד שֶׁתְּבוֹא רֵאִיָּה בְּרוּרָה שְׁמַת, אוֹ עַד שֶׁיָּבוֹא.